

University of Groningen

Evaluatie van complexe programma's

Pawson, R.; Klein Haarhuis, C.

Published in:
Justitiële Verkenningen

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2005

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Pawson, R., & Klein Haarhuis, C. (2005). Evaluatie van complexe programma's: Een theoriegestuurde aanpak. *Justitiële Verkenningen*, 31(8), 42.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Evaluatie van complexe programma's

Een theoriegestuurde aanpak

*R. Pawson en C. Klein Haarhuis**

In dit nummer wordt regelmatig ingegaan op het belang van quasi-experimenteel onderzoek voor het verkrijgen van inzicht in de effecten van beleidsinterventies. Bij experimenteel evaluatieonderzoek ligt de nadruk op een zo groot mogelijke interne validiteit. Met andere woorden, met het onderzoeksdesign moet de zekerheid dat een uitkomst aan beleid kan worden toegeschreven, zo groot mogelijk worden gemaakt. Aan de verdiensten van deze benadering valt niets af te doen: andere invloeden worden zoveel mogelijk uitgeschakeld en eventuele effecten van beleid worden zo 'hard gemaakt'. Een potentiële blinde vlek van zulke experimentele designs is echter dat beleidsprogramma's (hierna: programma's) worden gezien als afgebakende en op zichzelf staande *interventies* op een bepaalde tijd op een bepaalde plaats, en minder als 'complexen' van regels, bevoegdheden of 'gedragsprikkelers'. Met een experimenteel design is dan ook niet na te gaan wát het nu is in een programma dat de gevonden uitkomsten veroorzaakt, en *hoe*, via welke processen, dit gebeurt. In deze bijdrage wordt een theoriegestuurde evaluatiebenadering gepresenteerd die zich richt op de innerlijke werking (het *hoe en waarom*) van programma's en op de tijdige aanpassing ervan. Programma's werken niet in isolatie: het zijn open, veranderlijke complexen van interventies. Daarom dient een evaluator aandacht te besteden aan de 'theorieën' van programmamakers: waarom denken zij dat hun programma zal werken? De basislogica voor theoriegestuurde evaluatie is heel simpel. Programma's zijn theorieën. Daaruit volgt dat evaluatie het testen van theorie is: welk onderdeel van een programma veroorzaakt welke uitkomsten en hoe? Deze benadering zal worden geïllustreerd aan de hand

* Dr. Ray Pawson is als Reader verbonden aan de Universiteit van Leeds. Dr. Carolien Klein Haarhuis is junior-onderzoeker bij het WODC.

van *Megan's Law*, die burgergemeenschappen in de VS actief moet betrekken bij het toezicht houden op potentiële seksdelinquenten en het afstraffen van ongewenst gedrag.

Programma's zijn theorieën

Programma's zijn zoals gezegd geen relatief simpele 'stimuli' zoals in het geval van laboratoriumexperimenten, maar complexe systemen van interventies die in continue interactie staan met hun omgeving. De gedachtegangen achter programma's zijn dan ook vaak complex en meerlagig. Er is sprake van lange implementatieketens en vele betrokkenen. De programma's kunnen alleen effect sorteren als die mensen of groepen mensen (organisaties) *actief* betrokken zijn. Vergelijk de aanleg van een dijk (de dijk werkt als waterkering of niet, ongeacht het gedrag van de burger) met een campagne die tweemaal daags tanden poetsen moet bevorderen. Die publiciteit kan wel of niet worden geaccepteerd door de doelgroep, laat staan met het gewenste gedrag worden nageleefd. Actieve programma's werken dus in de eerste plaats via de denkwijze en het gedrag van de aangesprokene.

Programma's zijn dus in de eerste plaats *theorieën*. Deze beginnen in de hoofden van beleidsontwerpers, belanden in de handen van uitvoerders, en soms in de hoofden van de doelgroepen. Alle programma's, ongeacht de inhoud, hebben één ding gemeen: de kernhypothese is altijd dat als wij deze mensen deze middelen aanreiken, hun gedrag kan veranderen.

Voor de sceptici onder ons willen we iets dieper ingaan op een geliefd stokpaardje: de 'Lekkere-David-Beckham'-hypothese. Voor wie niet van voetbal houdt: Beckham heeft samen met zijn vrouw een status als icoon in de wereld van 'beroemdheden' verworven. Zozeer zelfs dat hij de inspiratie was voor een recent gehouden opvoedingsprogramma over gezondheid. De achterliggende redenering was dat tienermeisjes hun tijd grotendeels zonder lichaamsbeweging doorbrengen en dat hun levensstijl wordt beïnvloed door de tijdschriften die zij lezen. Wellicht zou het mogelijk zijn hun houding ten opzichte van fitness en gezondheid te beïnvloeden door de uitgevers van deze tijdschriften te stimuleren andere rolmodellen te nemen. Zo begon Beckhams carrière als fotomodel en zag de theorie het licht. Het uiteindelijke resultaat blijkt echter duidelijk uit

het volgende stukje uit een evaluatieverslag (Mitchell, 1997):

Interviewer: Maar denk je dat het feit dat deze mooie mannen voetballers zijn enige invloed heeft op de houding van meisjes ten opzichte van voetballen?

Meisje: Nee, ik denk dat het meer van invloed is op het *kijken naar* voetbal, nou ja, niet naar het voetbal, maar naar de mannen (gelach en instemmende geluiden).

De meisjes, zo lijkt het, kunnen alleen maar lachen om de theorie van het programma en laten liever hun hersens dan hun lichamen werken. Trouwens, Beckham is als vader van twee kinderen inmiddels een opvoedkundige programmatheorie, met de naam 'lads-make-good-dads', oftewel 'jongens zijn goede vaders'.

Evaluatie is het testen van programmatheorieën

Als programma's theorieën zijn, is evaluatie dus een proces om die programmatheorieën te testen. Een van de grotere onderzoeksapproches die hieruit is voortgekomen, is de strategie van de 'verandertheorie' (Connell e.a., 1995). Het idee hierachter is dat de programma's iteratieve theoriereeksen zijn: als we A invoeren, dan moet dit leiden tot ons eerste interventiedoel B, en zodra B is geïmplementeerd, zijn we op de juiste plek voor C, waardoor ook resultaat D mogelijk wordt, enzovoort. De belangrijkste belanghebbenden worden geraadpleegd over de werktheorieën van het initiatief, en de beoogde 'tussenschappen' worden blootgelegd en uiteengezet.

Realistische Evaluatie: Context-Mechanisme-Uitkomstpatroon

De werking van een programma kan verder worden uitgewerkt aan de hand van de Context-Mechanismen-Outcome ('C-M-O')-configuraties (Pawson en Tilley, 1997).

De processen of 'tussenschappen' komen overeen met de 'mechanismen' in de zogenoemde 'realistische evaluatie'-benadering. Een van de kernelementen van deze specifieke vorm van theoriegestuurde evaluatie is om oog te hebben voor die mechanismen, en deze te articuleren. Bij mechanismen gaat het om

verschillende mogelijke determinanten van gedrag. Mechanismen maken dat 'dingen werken' en kunnen daarom beschouwd worden als de motoren achter beleidsinterventies. Ook de werking van Megan's Law in de VS stoelt op mechanismen. Met deze wet wordt gepoogd om burgergemeenschappen in de VS te betrekken bij het observeren en afstraffen van het gedrag van seksdelinquenten. Dit vergt besluiten van uitvoerders van de wet over wie de risicogevoelens zijn, welke informatie over deze personen wanneer en hoe vaak zou moeten worden opgeslagen, wiens identiteit naar buiten wordt gebracht en naar wie toe, hoe de reacties van de gemeenschap te controleren en gemeenschapstoezicht te stimuleren, enzovoort. De effectiviteit van een dergelijk programma als geheel zal afhangen van de gecombineerde werkzaamheid van dit soort 'tussenstappen' in de programmatheorie.

De werking van mechanismen is afhankelijk van *context*.

Elke verandering in gedrag, gebeurtenissen en maatschappelijke omstandigheden komt tot stand via het gehele systeem van sociale relaties. Naast oog voor mechanismen heeft een 'realist' – evaluator daarom ook oog voor de verschillende aspecten van de context waarbinnen een programma plaatsvindt. Een voorbeeld van een contextueel aspect dat de werking van Megan's Law kan beïnvloeden is de mate van sociale cohesie en betrokkenheid in de burgergemeenschappen die het gedrag van seksdelinquenten moeten helpen beheersen.

'*Uitkomstpatronen*' omvatten de bedoelde en onbedoelde gevolgen van programma's, die volgen uit de activering van verschillende mechanismen in verschillende contexten. Deze uitkomstpatronen zijn er in vele soorten en maten. Voor evaluatoren van programma's is het zaak om de meest adequate uitkomstindicatoren te kiezen. Zo zijn recidivecijfers weliswaar relevant voor het beoordelen van de effecten van Megan's Law, maar bleek de snelheid van arrestatie van voormalige gevangenen een even belangrijke uitkomstindicator. Gezamenlijk resulteren de vier concepten in '*context-mechanisme-uitkomstpatroon-configuraties*' (CMOC's). Deze omvatten modellen die aangeven hoe programma's mechanismen activeren, bij wie en onder welke omstandigheden, en die zo resulteren in uitkomsten: veranderingen in gedragpatronen, of patronen van gebeurtenissen. Met deze modellen kunnen uiteindelijk verklaringen worden geboden voor verschillen in programma-uitkomsten tussen mensen, tussen groepen, en tussen contexten.

Evaluatie bestaat uit het in een vroeg stadium maken van proces-observaties om te kijken of de theorieën voldoen aan de realiteit. Is het resultaat zoals verwacht, dan kunnen we bijna met zekerheid stellen dat het programma hiervoor verantwoordelijk was. We hebben immers gekeken naar de 'binnenwerking'. Als wij in een bepaalde programmatheorie een fout ontdekken, kan deze worden geïdentificeerd, worden verbeterd en opnieuw worden getest op zijn vermogen het programma verder te brengen.

Tegenwoordig wordt veel minder tijd, moeite en geld besteed aan de 'live' evaluaties van programma's. In plaats daarvan is er veel meer aandacht voor het onderzoeken van reeds beschikbaar bewijs. De redenering hiervoor ligt voor de hand. Programma's zijn keer op keer uitgevoerd en keer op keer 'geresearched' en nu is het de hoogste tijd om voor eens en altijd te bepalen wat ze hebben opgeleverd. Echter, de bestaande kennis over de praktijk van een programma is over het algemeen veelsoortig en gefragmenteerd. Bovendien is onderzoeksmateriaal waarin een (quasi-)experimentele opzet wordt gehanteerd, schaars of ontbreekt zelfs. Dit betekent dat de effecten van een programma dus zelden 'hard' zijn te maken. Daar komt bij dat we inzicht willen krijgen in de werking van de programmatheorie: welk onderdeel van een programma veroorzaakt welke uitkomsten en hoe?

Om die reden is het van belang om zoveel mogelijk gebruik te maken van *andere* bronnen van informatie, die ons iets leren over de (soms vele parallelle of samenhangende) processen waarlangs beleid zijn uitwerking heeft. Te denken valt aan beleidsdocumenten, verslagen van (diepte-) interviews, notulen van vergaderingen, observaties van publieke bijeenkomsten, dossiers van de doelgroep (bijvoorbeeld delinquentenprofielen), enzovoort.

In het vervolg van dit artikel illustreren we het nut van de evaluatiestrategie van de 'verandertheorie' aan de hand van het voorbeeld van Megan's Law in de VS.

Megan's Law: wat vertelt de theorie ons?

Na de moord op Megan Kanka door een seksdelinquent die na het uitzitten van zijn gevangenisstraf anoniem in haar buurt woonde, werd het Amerikaanse seksdelinquenten registratie- en notificatieprogramma, in het kort Megan's Law, versneld in de wetboeken opgeno-

men. Het initiatief gaf uitdrukking aan het ongenoegen dat er onder de bevolking leefde en dat zich later in Groot-Brittannië herhaalde na vergelijkbare drama's, met name de moord op Sarah Payne. Een evaluatie van de doeltreffendheid van Megan's Law volgde echter pas mondjesmaat na de opname in het wetboek. De verschillende data waren niet vergelijkbaar qua dekking, onderzoeksmethode en kwaliteit van het onderzoek. Dus hoe was het mogelijk om aan de hand van een dergelijke ongefundeerde kennisbasis te bepalen of een beleidsverandering als deze de moeite waard is geweest? Een strategie voor systematisch onderzoek is gebaseerd op de methodologie van de 'verandertheorie', die hierboven kort is toegelicht. Deze methode is bij programma-evaluatie tot dusver beperkt gebleven tot het hier en nu. Kan de klok worden teruggedraaid door het retrospectief toepassen van de verandertheorie-strategie bij het onderzoeken van *eerder gevonden* bewijs?

Het achterhalen van de programmatheorie

De strategie van de verandertheorie biedt een uitweg door het moeras aan tegenstrijdig en variabel bewijs over Megan's Law. Normaal gesproken is de eerste fase van de methode het blootleggen en verbinden van de 'live' programmatheorie door middel van diepgaande discussies met de belanghebbenden.

In de toepassing van de strategie op basis van *bestaand bewijs* zijn de beoogde werkingsmechanismen in Megan's Law gereconstrueerd aan de hand van officiële, administratieve en wetgevende documenten. Meer specifiek zijn de volgende 'bronnen' van informatie gebruikt:

- vele publieke commentaren;
- wettelijk en grondwettelijk materiaal;
- ambtelijke rapporten;
- waarnemingen van de publieke opinie;
- studie, observatie van publieke vergaderingen;
- simulaties van profielen van delinquenten;
- studies van de reactie van potentiële overtreeders op correcties door de gemeenschap;
- diepte-interviews met ex-delinquenten;
- inhoudsanalyse van rapportage in de media;
- quasi-experimenteel onderzoek.

Figuur 1 is een vereenvoudigde versie van de programmatheorie. Hierin wordt een reeks van vier tussenstappen geïdentificeerd die doorlopen moeten worden om op de plek van bestemming te komen, namelijk de handhaving binnen de leefgemeenschap van seksdelinquenten die hun gevangenisstraf hebben uitgezeten.

Figuur 1: Het beoogde proces voor Megan's Law

In het onderzoek werden deze deeltheorieën stuk voor stuk getest, waarbij honderden bestaande studies werden doorgenomen om een goed onderbouwde beslissing te kunnen nemen of de wet werkte. De drie cases hieronder geven een indicatie van de kracht van een theoriegestuurde aanpak in synthetiserend onderzoek.

Een quasi-experimenteel onderzoek

Een voor de hand liggend uitgangspunt voor een dergelijk onderzoek is kijken of de interventie inderdaad tot het gewenste resultaat heeft geleid. Er bestaan echter slechts twee studies die hebben getracht het effect van de introductie van Megan's Law vast te stellen aan de hand van de hoeveelheid seksdelinquenten die opnieuw in de fout gaan. Helaas zijn de uitkomsten van de twee studies ongeveer vergelijkbaar en niet overtuigend. We concentreren ons hier op het quasi-experimentele onderzoek van Schram and Milloy (1995) in Washington. De uitkomsten in het kort:

- Aan het eind van de 54 maanden in de gemeenschap, kende de notificatiegroep slechts een iets lagere seksuele recidive (19%) dan

de vergelijkingsgroep (22%). Gezien de geringe aantallen werd dit verschil niet als statistisch afwijkend gezien.

- Ofschoon er geen significante verschillen waren in de algemene recidive, was er wel een duidelijk verschil in het tijdstip waarop de nieuwe arrestatie van de 'voor'- en 'na'-groepen plaatsvonden. Voormalige gevangenen waarop de gemeenschapsnotificatie van toepassing was, werden veel sneller voor nieuwe seksmisdaden gearresteerd dan mensen die zonder waarschuwing waren vrijgelaten.

Het is echter de conclusie bij het rapport dat boekdelen spreekt. De auteurs hechten veel belang aan de experimentele aanpak, omdat zij die als de enige manier zien om een duidelijke indruk van het programma-effect te krijgen. Hun teleurstelling over de non-significantie van het resultaat over nieuwe arrestaties is duidelijk voelbaar. De bevindingen over de nieuwe arrestaties worden bijna terloops gegeven, min of meer als goedmakertje. Gezien vanuit de theorieopbouw, geeft het verschil in de twee uitkomsten echter een verrassend inzicht in wat nu precies het effect van de interventie is: Megan's Law bevordert wellicht detectie (arrestatie), en niet zozeer protectie (voorkomen van recidive).

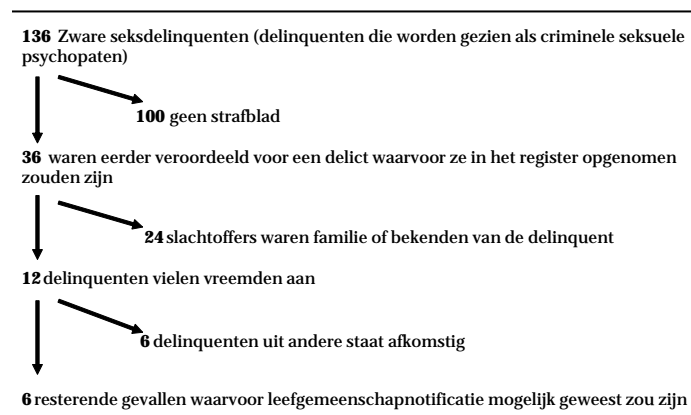
Een prospectieve simulatie

De volgende studie door Petrosino en Petrosino (1999) biedt een veel dieper inzicht in de lange implementatieketen zoals uiteengezet in figuur 2. De auteurs hebben zichzelf de moeilijke taak gesteld te kijken in hoeverre Megan's Law het publiek in staat stelt zichzelf te verdedigen tegen aanvallen als deze. Door het inlichten van de gemeenschap hoopte men vooral seksuele geweldsmisdrijven te voorkomen waarbij dader en slachtoffer elkaar niet kennen. Deze zijn relatief zeldzaam en natuurlijk moeilijk te voorspellen. Het onderzoek poogt dus een antwoord te vinden op de vraag: 'in welk percentage seksuele misdrijven biedt notificatie het slachtoffer (of zijn of haar familie of leefomgeving) een reële kans de dreiging te herkennen en daarmee te vermijden of te voorkomen?'

Naar deze vraag werd onderzoek gedaan in Massachusetts, de laatste van alle staten waar Megan's Law in het wetboek werd opgenomen. Op het moment van het onderzoek beschikten de onderzoekers niet over recente registraties waarmee ze aan de slag konden. Het was een obstakel waarvoor zij een ingenieuze oplossing bedach-

ten, namelijk door vanuit een recente set delicten vooruit te werken, waarbij ze keken naar het aantal delinquenten dat onder toezicht zou hebben gestaan, als de wet reeds in werking was getreden. Hun prognose is samengevat in figuur 2.

Figuur 2: De afnemende 'target' van Megan's Law in Massachusetts

Van de 136 delinquenten waren er slechts 36 veroordeeld voor een eerder delict waarvoor ze anders in aanmerking zouden zijn gekomen voor het notificatieproces. Hiervan hadden er 12 een vreemde aangevallen. 24 slachtoffers waren familie, vrienden of collega's van de delinquent. Bedenk ook dat notificatie weinig zin heeft als beschermingsmiddel voor mensen in de nabije omgeving van de delinquent. Zij zijn immers waarschijnlijk reeds op de hoogte van eerdere veroordelingen.

De volgende stap bestond uit het verzamelen van de gegevens over de twaalf delicten waarbij de delinquent vreemden had aangevallen. Zo kon er een inschatting worden gemaakt van de mogelijkheid om een proactieve, gelokaliseerde waarschuwing uit te laten gaan naar potentiële slachtoffers, waarmee het slachtoffer zich zou kunnen verdedigen. In zes gevallen leek het heel onwaarschijnlijk dat het slachtoffer door notificatie zou zijn gewaarschuwd of voorbereid zou zijn geweest, omdat de delinquenten van buiten de staat afkomstig waren. De gesimuleerde notificatieketen eindigt dus met zes slachtoffers die een realistische kans zouden hebben gehad op de waarschuwingen te reageren.

Deze studie is van groot belang voor de verklarende syntheses. Zelfs al zijn Petrosino en Petrosino zelfs maar bij benadering juist in hun onvolledig onderbouwde schatting van het aantal potentiële delinquenten dat daadwerkelijk onder toezicht in de leefgemeenschap wordt geplaatst, dan nog verklaart dit veel over het nulresultaat uit de recidivestudie van Schram en Milloy. De reden dat de introductie van de wet weinig effect lijkt te hebben gehad op recidive is mogelijk dat leefgemeenschapsurveillance misschien een zwak wapen is in de strijd tegen een zeldzaam delict waarvan de daders wellicht onvindbaar blijven.

Een onderzoek onder mensen uit de praktijk

De laatste primaire studie is het onderzoek van Zevitz en Farkas (2000) naar proefverlof- en reclasseringspersoneel in Wisconsin dat dagelijks is belast met het houden van toezicht op seksdelinquenten. In de studie worden hun ervaringen met Megan's Law besproken, met name hoe de *Special Bulletin Notificatie-cases* (SBNs), de risicovolle seksdelinquenten, bijdroegen aan hun caseload. Er werd gekozen voor het houden van een enquête met zowel gesloten als open vragen. Het verslag bevat dus een grote hoeveelheid kwantitatieve informatie over veranderingen in personeelsproblemen, trainingseisen en werkbelasting. Toch maakt het rapport voornamelijk gebruik van kwalitatieve methodes voor de registratie van de inzichten van de mensen uit de praktijk, en het is dit kwalitatieve bewijs dat hier van belang is.

Megan's Law is volgens de reclasseringsbeambte, een 'mandaat zonder budget'. Door de nieuwe opdracht verschoof de nadruk in hun dagelijkse werk naar SBN-cases. Zo werd er bijvoorbeeld door een respondent gesteld: 'Ik denk niet dat het management begrip heeft voor de enorme hoeveelheid bijkomstige contacten die nodig zijn voor het behandelen van een seksdelinquent: familie van de delinquent, de familie van het slachtoffer, de openbaar aanklager, de klinisch arts of psycholoog, werkgever, enzovoort'. Misschien verwijzen de meest significante opmerkingen over de caseload (zowel wat betreft de omvang als het gevoel) naar de problemen die het beheren van de reacties vanuit de leefgemeenschap met zich meebrengen. Kleine plagerijtjes zijn een dagelijks feit, huisvestingsproblemen blijken veelvoorkomend, en soms worden mensen zelfs met de dood bedreigd. Zoals een reclasseringsbeambte het spottend

verwoordt: 'de druk om meer tijd aan SBN-cases te besteden (te babysitten) is groter, alleen omdat het SBN-gevallen zijn.' Het biedt een goed inzicht in fase 3 van de Megan's Law programmatheorie. De bedoeling was om de leefgemeenschap met de overheidsinstellingen te laten samenwerken om toezicht te houden op delinquenten die na een gevangenisstraf zijn vrijgelaten. Het lijkt er echter op dat mensen uit de praktijk hun tijd vooral besteden aan het beschermen van de delinquenten tegen de ruigere aspecten van de aandacht die ze krijgen van de leefgemeenschap. Als Zevitz en Farkas ook maar een beetje gelijk hebben in het beeld dat zij schetsen van de toegenomen aandacht voor SBN-gevallen, bieden zij de perfecte verklaring voor de grote toename in arrestatiecijfers in Schram en Milloy's quasi-experiment: geregistreerde seksdelinquenten lopen een grotere kans opnieuw gearresteerd te worden vanwege significante 'bijkomende' contacten met ordehandhavingpersoneel.

Conclusie

Uit deze korte voorbeelden van een verandertheorie-onderzoek blijkt dat er waardevol bewijs gehaald kan worden uit materiaal dat in eerste instantie niet veelbelovend lijkt en dat methodologisch gezien beneden de maat is. Iedere studie helpt de bevindingen van andere te verduidelijken. Een ongewijzigd recidivepatroon kan bijvoorbeeld worden verklaard aan de hand van de extreem weinige mogelijkheden die buurttoezicht na notificatie biedt. Een verbetering in detectiecijfers is wellicht mogelijk vanuit de veranderingen in de werkbelasting van de reclasseringsbeambte. Om hiervan zeker te zijn zou er meer bewijs moeten worden verzameld om deze claims te onderbouwen en dient er een vollediger overzicht (Pawson, 2002) gemaakt te worden.

Het belangrijkste methodologische punt dat hieruit naar voren komt, is dat verklarende vooruitgang wordt geboekt omdat een *programmatheorie* eerst duidelijk uiteen wordt gezet alvorens het onderzoek wordt uitgevoerd. Met behulp van de verandertheorie-structuur weten we waar en wat we zoeken dat als bewijs kan dienen.

Zonder deze ruggesteun resulteert onderzoek meestal slechts in verwarring, in het aloude liedje dat we 'simpelweg onvoldoende weten' en dat er dus meer onderzoek gedaan moet worden (Lovell, 2001).

Literatuur

Connell, J., A. Kubish e.a.

New approaches to evaluating community initiatives

Washington, DC, Aspen

Institute, 1995

Lovell, T.

Megan's Law: does it protect children? A review of evidence

on the impact of community notification as legislated for through Megan's Law in the United States: recommendations for policy makers in the United Kingdom

London, NSPCC, 2001

Mitchell, K.

Encouraging young women to exercise; can teenage magazines play a role?

Health education journal,

56^e jrg., nr. 2, 1997, p. 264-273

Pawson, R., N. Tilley

Realistic evaluation

Londen/Thousand Oaks/New Delhi, Sage Publications, 1997

Pawson, R.

Does Megan's Law work? A theory-driven systematic review

London, ESRC Centre for Evidence Based Policy and Practice, Working Paper 8, 2002

Petrosino, A., C. Petrosino

The public safety potential of Megan's law in Massachusetts; an assessment from a sample of criminal sexual psychopaths

Crime and delinquency, 45^e jrg., nr. 1, 1999, p. 140-158

Schram, D., C. Milloy

Community notification; a study of offender characteristics and recidivism

Olympia, WA, Washington State Institute for Public Policy, 1995

(www.wa.gov/wsipp/crime/pdf/chrrec.pdf)

Zevitz, R., M. Farkas

The impact of sexoffender community notification on probation/parole in Wisconsin

International journal

of offender therapy and

comparative criminology,

44^e jrg., nr. 1, 2000, p. 8-21